

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr.24-78-3411

Chișinău

1 aprilie 2022

Ministerul Justiției

Referitor la numărul unic 205/MJ/2022

Ca urmare a examinării *proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie)* revenim cu obiecția, expusă prin scrisoarea nr.24-07-1891 din 02.03.2020 în partea ce ține modificarea articolelor 171 și 172 din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002.

Astfel, păstrarea circumstanței agravante „cu bună știință” în cazul infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor sau a unei femei gravide contravine principiului ocrotirii interesului superior al copilului, care trebuie să constituie un considerent primordial, conform prevederilor art.3 al Convenției ONU privind drepturile copilului.

Opinăm că păstrarea circumstanței respective lasă loc de interpretare a normei, creând premise pentru a permite făptuitorului să se eschiveze de răspundere sau să primească o pedeapsă mai blândă. Astfel, aspectul de interpretare respectiv nu trebuie lăsat la latitudinea instanțelor judecătorești ce vor examina fiecare caz individual în parte. În caz contrar, respectarea drepturilor victimei vulnerabile, minor sau femeie gravidă, devine mai puțin relevantă decât respectarea drepturilor făptuitorului.

În consecință păstrarea circumstanței agravante „cu bună știință” va influența în favoarea făptuitorului calificarea faptei de viol săvârșit asupra unui copil sau a unei femei gravide, indiferent de semnele ce ar indica o maturizare fizică și sexuală accelerată sau vizibilitatea termenului de sarcină a victimei.

Secretar general adjunct al Guvernului /semnat electronic/ Roman CAZAN

Digitally signed by Cazan Roman
Date: 2022.04.01 11:25:26 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. Svetlana Mirca

Tel: 022 250 237 Email: svetlana.mirca@gov.md

Casa Guvernului,
MD-2012, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242 696

E-mail:
cancelaria@gov.md

Procuratura Republicii Moldova

Republica Moldova, MD-2005, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73,
tel. (+373) 22-828-373, (+373) 22-828-375, e-mail: proc-gen@procuratura.md

04.07.2022 nr.4-1d/22-196
la nr.03/5605 din 24.06.2022

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
08. IUL. 2022
Intrare Nr. _____

Ministerul Justiției

✓
197 Copie: Cancelaria de Stat

Procuratura Generală a examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (*asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală*) (**număr unic 205/MJ/2022**), remis repetat pentru avizare.

Având în vedere, că propunerile și obiecțiile expuse în avizul nr.8/4-1d/21-92 din 04.04.2022 au fost acceptate parțial, susținem în continuare amendamentele propuse și prin urmare comunicăm următoarele:

I. Cu referire la Articol II. - Codul penal al Republicii Moldova

1.1. La pct.2 din proiect la alineatul (1) art.103 urmează a fi corectată eroarea materială și textul „o persoană dependentă de alcool sau dependentă de droguri” urmează a fi substituit cu textul „o persoană care suferă de dependență de alcool sau dependență de droguri”.

1.2. La pct.3 din proiect în contextul modificărilor propuse la art.109 alineatul (1) din Codul penal, autorul a exclus posibilitatea împăcării minorilor pentru infracțiunile grave, iar nota informativă la proiect, contrar prevederilor art.30 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, nu aduce vreo justificare acestei propuneri, deși domeniul justiției pentru copii rămâne unul prioritar, fiind unul foarte important și sensibil în raport cu respectarea drepturilor specifice ale copilului.

În acest sens menționăm că instrumentele internaționale cu privire la protecția minorului în sistemul justiției penale au obligat Republica Moldova să asume, la nivel de politici, acțiuni cu scopul de a promova alternativele la detenție și de a exclude copiii din sistemul justiției penale prin valorificarea căilor non-penale ce oferă șanse de reeducare și reintegrare în societate. Observațiile finale a Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului din 2009 pentru Republica Moldova au exprimat îngrijorarea că procedurile alternative sunt rar utilizate în cazul minorilor care au comis fapte penale.

Totodată, Convenția privind drepturile copilului (art.40), Regulile de la Beijing (punctul 13), Rezoluția Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei pentru justiția prietenoasă copiilor, Recomandarea (2003)20 cu privire la noile modalități de tratare a delinvenței juvenile și rolul justiției juvenile (punctul 17) stabilesc că, în cazul minorilor, ori de câte ori este posibil, se va aplica procedura de judiciarizare în faza prezentențială (excluderea cât de curând posibil a minorilor din sistemul de justiție).

Prin urmare, standardele internaționale în domeniul justiției pentru copii indică asupra creării unui sistem de justiție prietenoase copilului, care să garanteze respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copiilor, iar obligația statului este de a le asigura copiilor în contact cu justiția o ocrotire eficientă și un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.

Având în vedere cele expuse, propunem la alineatul (1) al art.109 după textul „*infracțiune ușoară sau mai puțin gravă*”, de completat cu textul „*,iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă*”.

1.3. La pct.4 din proiect reiterăm următoarele:

Definiția propusă la art.132² pentru noțiunea de „*act sexual*” este prea largă motiv din care sub incidența acestei definiții ar intra și acțiunile de penetrare orală cu alte părți ale corpului (spre exemplu degetele) sau cu diferite obiecte, care neconsimțite fiind, ar fi calificate ca viol ceea ce considerăm că nu ar atinge gradul de pericol social pentru a fi încadrate în această categorie de infracțiuni, or, aceste acțiuni urmând a fi calificate potrivit art.172 „*Acțiuni cu caracter sexual neconsimțite*”.

În aceeași ordine de idei, potrivit notei informative la proiect cu referire la necesitatea redefinirii noțiunii de viol autorul explică că *în redacția actuală violul este încadrat ca un raport sexual neconsimțit între 2 persoane, în timp ce în Statutul Curții Penale Internaționale, precum și în Convenția de la Istanbul în articolul 36 statuează că violul reprezintă actul de penetrare a oricărei părți a corpului victimei cu organul sexual, precum și penetrarea anală sau genitală a victimei cu orice obiect ori cu orice parte a corpului.*

Astfel, deși actele internaționale menționate în alineatul precedent, care de fapt constituie standardele internaționale cu referire la drepturile materiale și procesuale ale victimelor infracțiunilor de violență în familie și a infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală, a căror prevederi urmează a fi transpuse în legislația națională, nu atribuie acțiunile neconsimțite de **penetrare orală cu diferite obiecte sau cu diferite părți ale corpului** (cu excepția organului genital) la infracțiunea de viol, totuși din dispoziția art.132² alin.(1) și 171 alin.(1) din proiect distingem că autorul a atribuit la acte sexuale și acțiunile neconsimțite de **penetrare orală cu diferite obiecte sau alte părți ale corpului decât organul genital.**

Prin urmare, considerăm judicios a exclude din categoria de acte sexuale *penetrarea orală cu orice parte a corpului (cu excepția organului genital) sau cu obiecte*, or, acestea urmează a fi catalogate la categoria *acțiunilor cu caracter sexual* reglementate de alineatul (2) din art.132² din proiect.

Astfel, alineatul (1) al art.132² propunem a-l reda cu următorul cuprins:

„(1) Prin *act sexual* se înțelege acțiunea de penetrarea vaginală, anală sau orală cu organul genital sau penetrarea vaginală ori anală cu orice altă parte a corpului sau cu orice obiect.”

Totodată, considerăm neîntemeiat și pasibil de interpretări eronate păstrarea termenului *înselăciune* la alineatul (3) art.132², or, aceasta ar permite existența abuzurilor care ar putea fi incriminate nejustificat persoanelor care au întreținut un raport sexual consimțit, spre exemplu: promisiunea de a se căsători, logodi, de a dăruia anumite bunuri...ș.a.

1.4. La pct.7, pct.8 și pct.9 din proiect la articolul 171 alin.(2) lit.a) și b) și alin. (3) lit.b), la articolul 172 alin.(2) lit.a) și b) și alin. (3) lit.a), la articolul 173 alin. (2), la articolul art.174 alin.(1) și 175 alin.(1), reiterăm că este judicios a exclude cuvintele „*cu bună-știință*”.

Rățiunea agravantelor cu referire la victimă-minor constă în gravitatea faptei, ținându-se seama de urmările pe care le poate avea asupra victimei-copil și de consecințele nefaste ale faptei asupra dezvoltării fizice și psihice ulterioare ale victimei.

Prezența sintagmei „*cu bună știință*” contravine principiului protecției interesului superior al copilului, care trebuie să constituie un considerent primordial, conform prevederilor art.3 al Convenției ONU privind drepturile copilului.

Reiterăm opinia că păstrarea sintagmei „*cu bună știință*” poate lăsa loc de interpretare a prevederii, implică deseori speculații din partea agresorilor de eroare asupra calității vârstei, fapt ce generează exonerare de răspundere în formă agravată a agresorului, care, în scop de apărare, de fiecare dată va invoca necunoașterea faptului că persoana agresată era minor. În final, menținerea sintagmei „*cu bună-știință*” va crea premise pentru a permite făptuitorului să se eschiveze de răspundere sau să primească o pedeapsă mai blândă.

În practica judiciară au fost cazuri de neimputare a circumstanței agravante din motivul că agresorul a negat că a știut vârsta victimei iar instanța de judecată a interpretat incertitudinea asupra vârstei în favoarea agresorului, motivând în sentință că și din declarațiile părții vătămate rezultă că nu l-a informat pe inculpat că nu a atins vârsta de 18 ani, astfel, sarcina probării calității vârstei este plasată pe seama minorului, iar beneficiul dubiului este aplicat în favoarea agresorului, fapt ce contravine spiritului Convenției cu privire la Drepturile Copilului.

Astfel, aspectul de interpretare respectiv nu trebuie lăsat la latitudinea instanțelor judecătorești ce vor examina fiecare caz individual în parte. În caz contrar, respectarea drepturilor victimei vulnerabile, minor sau femeie gravidă, devine mai puțin relevantă decât respectarea drepturilor făptuitorului. Iar, în consecință, norma agravantă poate să influențeze calificarea faptei săvârșite asupra unui copil sau a unei femei gravide, indiferent de semnele ce ar indica o maturizare fizică și sexuală accelerată sau vizibilitatea termenului de sarcină a victimei.

1.5. La pct.11 din proiect în denumire și în alineatul (1) al articolului 175 cuvântul „*acțiunile*” urmează a fi substituit cu cuvântul „*acțiuni*” pentru a se respecta stilul juridic al Codului penal.

1.6. La pct.14 din proiect, la articolul 201¹ alineatul (2) lit. a¹) cuvintele „*cu bună știință*” propunem a le exclude, pertinente fiind argumentele din pct.1.4. din prezentul aviz.

II. Cu referire la Articolul III- Codul de procedură penală

La **pct. 10.** cu referire la modificările operate la articolul 276 alineatul (1) propunem excluderea din textul acestuia și a articolelor din Codul penal care au fost abrogate.

Prin urmare, propunem pct.10 a-l reda cu următorul cuprins:

„10. La articolul 276 alineatul (1), cifrele „153, 173, 198 alin.(1), 200, 202, 203, 274” se exclud.”

III. Cu referire la Articolul VII. – Codul contravențional

La **pct. 2** din proiect propunem ca amendamentele cu referire la articolul 89 din Codul Contravențional (prostituția) să fie examinate prin prisma proiectelor în care se regăsesc propuneri la acest aspect și anume:

- **inițiativa legislativă a unor deputați în Parlament nr.395 din 15.12.2021** – care are ca scop modificare unor acte normative, în rezultatul adoptării de către Curtea Constituțională a *Deciziei nr. 36 din 19.04.2018 de inadmisibilitatea a sesizărilor nr. 173g/2017 și nr. 37g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 220 din Codul penal și a articolului 89 din Codul contravențional (proxenetismul și practicarea prostituției)* și *Deciziei nr. 49 din 31.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 62g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 220 din Codul penal (proxenetismul)*, având drept obiectiv delimitarea clară a faptelor ilicite cu caracter sexual, săvârșite prin intermediul contactului fizic și celor săvârșite prin intermediul tehnologiilor informaționale sau de comunicații electronice și anume:

a) la articolul 89 din Codul Contravențional se propune modificarea textului alineatului (1) prin stabilirea clară a condiției de prezență a contactului fizic precum și se precizează caracterul continuu de desfășurare a faptei.

b) modificarea Codului penal prin includerea articolului 220¹ care reglementează organizarea serviciilor sexuale on line.

c) modificarea art. 132⁸, art. 134², art. 229² din Codul de procedură penală în sensul introducerii infracțiunii prevăzute de art. 220¹ pentru a face posibilă interceptarea și înregistrarea comunicărilor în caz dacă se va urmări penal o faptă prevăzută de art. 220¹.

Proiectul de lege nr. 395 din 15.12.2021 a fost examinat și avizat de către Procuratura Generală¹, în cadrul căruia au fost formulate propuneri relevante la acest capitol.

- **proiectul de lege privind modificarea Codului Contravențional, înregistrat la Cancelaria de Stat cu numărul unic de înregistrare (263/MJ/2020)**, unde la Art.I pct.8 prevede micșorarea limitelor pedepsei sub formă de amendă pentru persoanele care practică prostituția și mărirea limitelor pedepsei sub formă de amendă pentru persoanele care beneficiază de aceste servicii, după cum urmează:

„8. Articolul 89: la alineatul (1), textul „de la 36 la 48” se substituie cu textul „de la 14 la 26”, iar textul „de la 40 la 60” se substituie cu textul „de la 10 la 20”; la alineatul (2), textul „de la 24 la 36” se substituie cu textul „de la 36 la 48”, iar textul „de la 20 la 40” se substituie cu textul „de la 40 la 60”.

¹ Avizul nr. 8/4-1d/22-41 din 10.02.2022

IV. Articolul VIII. propunem a-l reda cu următorul cuprins:

„Articolul VIII. – Prezenta lege intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova,,

Astfel, proiectul urmează a fi completat cu prevederi referitor la intrarea în vigoare a legii în corespundere cu prevederile art. 47 alin.(1) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative care reglementează că: „Dispozițiile finale cuprind momentul intrării în vigoare și măsurile necesare punerii în aplicare a actului normativ.”.

V. De ordin general:

Se propune în textul proiectului scrierea cuvintelor ce conțin, în corpul lor litera „î”, cu „ă” (drept exemplu cuvintele „săvârșit”, „rămân” etc.) pentru respectarea unei forme unice a proiectului și întru respectarea recomandărilor Consiliului Suprem Pentru Știință și Dezvoltare al Academiei de Științe a Moldovei stabilite în Hotărârea nr.205 din 25 iulie 2016 cu privire la aprobarea recomandărilor de aplicare a normelor ortografice de scriere a lui *ă* și *sunt* în limba română.

Cu respect,

Procurorul General interimar

Dumitru ROBU

01 iulie 2022

La Nr.

Nr.

043/29-1294

din

Ministerul Justiției

secretariat@justice.gov.md

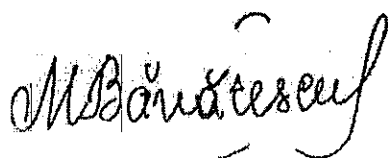
copie: adriana.dodon@justice.gov.md

Opinie

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie)
(număr unic 205/MJ/2022)

Ombudsmanul Copilului a analizat modificările și completările propuse pentru unele acte normative prin proiectul de lege transmis repetat spre avizare, care are scopul de a asigura drepturile victimelor infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie, inclusiv minorii, care intră sub incidența activității Avocatului Poporului pentru drepturile copilului și susține promovarea proiectului în cauză.

Cu respect,

Maia Bănărescu,
Avocatul Poporului
pentru drepturile copilului

Ex. S. Rusu,
Tel.: 060002644

Uniunea Avocaților din Republica Moldova
Союз Адвокатов Республики Молдова
Bar Association of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e_mail: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. ~~11/50/2~~ din 29.06.2022

La nr. 03/5605 din 24.06.2022

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
str. 31 August 1989, nr. 82, mun. Chișinău
în atenția Doamnei Secretar de Stat
Veronica MIHAILOV-MORARU
secretariat@justice.gov.md
adriana.dodon@justice.gov.md

Stimată Doamnă Secretar de Stat,

Uniunea Avocaților din Republica Moldova a examinat repetat proiectul Legii privind modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), nr. 205/MJ/2022, definitivat urmare avizării și expertizării anterioare, reiterăm următoarele observații care nu au fost examinate la etapa avizării și rămân relevante.

Proiectul necesită a fi ajustat la normele de tehnică legislativă, în special în privința modului de expunere a amendamentului de la litera e) alin. (2) art. 278⁷ al Codului de procedură civilă.

În scopul unificării terminologice, propunem, de asemenea, modificarea art. 278³ al Codului de procedură civilă, prin substituirea în întreg textul articolului a cuvintelor „aplicarea măsurilor de protecție” cu cuvintele „eliberarea ordonanței de protecție”.

În privința amendamentelor de la Articol II. - Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002, propunem completarea alin. (2) art. 11 Cod penal cu următoarea propoziție:

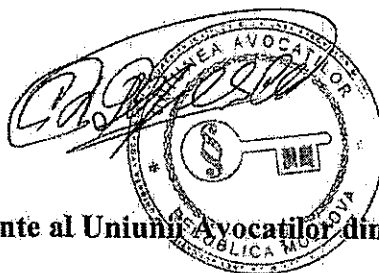
„La aplicarea pedepsei pentru infracțiunile comise în afara teritoriului Republicii Moldova, de către cetățenii Republicii Moldova, apatrizii cu domiciliu permanent pe teritoriul Republicii Moldova, sau alte persoane cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, instanța de judecată va aplica sancțiunea privativă de libertate prevăzută de propria lege penală, pentru aceeași faptă prevăzută de legea statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta, fără a agrava situația penală a condamnatului stabilită prin legea penală a statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta. Dacă legea statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta, prevede o sancțiune privativă de libertate mai mică decât minimul prevăzut în legea internă, instanța de judecată nu va fi legată de acest minim și va aplica o sancțiune corespunzătoare sancțiunii privative de libertate prevăzută de legea statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta.”

1.4. În final, propunem următoarea formulare a textului alineatului (2) art. 11 Cod penal:

„ (2) Cetățenii Republicii Moldova, apatrizii cu domiciliu permanent pe teritoriul Republicii Moldova sau alte persoane cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova care au săvârșit infracțiuni în afara teritoriului țării sînt pasibili de răspundere penală în conformitate cu prezentul cod, cu respectarea principiului necondamnării repetate pentru una și aceeași faptă. La aplicarea pedepsei pentru infracțiunile comise în afara teritoriului Republicii Moldova, de către cetățenii Republicii Moldova, apatrizii cu domiciliu permanent pe teritoriul Republicii Moldova, sau alte persoane cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, instanța de judecată va aplica sancțiunea privativă de libertate prevăzută de propria lege penală, pentru aceeași faptă prevăzută de legea statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta, fără a agrava situația penală a condamnatului stabilită prin legea penală a statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta. Dacă legea statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta, prevede o sancțiune privativă de libertate mai mică decât minimul prevăzut în legea internă, instanța de judecată nu va fi legată de acest minim și va aplica o sancțiune corespunzătoare sancțiunii privative de libertate prevăzută de legea statului străin pe teritoriul căruia a fost comisă fapta.”.

Se propune a exclude din redacția propusă a alin. (3) art. 132² Cod penal cuvintele: „sau împotriva altei persoane” și completarea după cuvintele „aplicate împotriva victimei”, cu sintagma: „dacă persoana care comite acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual, era conștientă de lipsa consimțământului voluntar al persoanei.”

Cu respect,

Dorin POPESCU
Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr. 70,
Republica Moldova, MD-2009,
tel. (+ 373 22) 22 15 47, fax: (+ 373 22) 22 52 27
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009,
tel. (+ 373 22) 22 15 47, fax: (+ 373 22) 22 52 27
e-mail: info@csj.md

30 iunie 2022

Nr. 1140

**D-nei MIHAILOV-MORARU Veronica,
Secretar de stat, Ministerul Justiției al RM**

Prin prezenta, Vă informez că în cadrul ședinței operative a judecătorilor Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 30 iunie 2022, a fost examinată solicitarea Dvs. cu privire la expunerea opiniei asupra proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), nr. 205/MJ/2022, în temeiul art. 33 alin. (1) din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, în partea ce ține de articolele II și III ale proiectului nominalizat (în ce privește modificările la Codul penal și Codul de procedură penală).

Proiectul de lege nominalizat a fost anterior supus avizării, iar Curtea Supremă de Justiție și-a expus poziția pe marginea acestuia în scrisoarea nr. 935 din 14 aprilie 2022.

Astfel, în cursul desfășurării ședinței operative, judecătorii Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție și-au exprimat opiniile vis-a-vis de conținutul proiectului de lege nominalizat și au obiectat, după cum urmează, asupra următoarelor chestiuni:

I. În ce privește modificările propuse la Codul penal

1. Referitor la art. 132² alin. (2) Cod penal:

Considerăm binevenită îngustarea spectrului *acțiunilor cu caracter sexual* la acțiunile care nu constituie act sexual și nu cad sub incidența art. 173 și 287 Cod penal și art. 354 Cod contravențional, însă redacția propusă este lipsită de claritate și previzibilitate.

2. Referitor la art. 171, 172 și 173 Cod penal:

În redacțiile propuse, considerăm practic insesizabilă diferențierea acțiunilor ce constituie tentativă de viol sau tentativă de întreprindere a acțiunilor cu caracter sexual neconsimțite de acțiunea de hărțuire sexuală, având în vedere că în toate trei cazuri, faptele se pot manifesta prin acțiunea de amenințare (semn calificativ al infracțiunii de hărțuire sexuală), care la rândul său, reprezintă o formă de constrângere.

3. Referitor la art. 174 și 175 Cod penal:

Considerăm necesară menținerea redacțiilor anterioare ale articolelor date, prin indicarea vârstei victimei, ca fiind cuprinsă între 14 și 16 ani. Acest fapt este necesar pentru înlăturarea incertitudinilor ce pot apărea în practica judiciară la aprecierea faptului dacă persoana este aptă de a-și manifesta consimțământul.

II. În ce privește modificările propuse la Codul de procedură penală

1. Referitor la art. 60 Cod de procedură penală:

În sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) la proiectul de lege, pag. 56, s-a menționat că *“În ceea ce privește modificarea art. 60, 80 și 81 din Codul de procedură penală trebuie să menționăm că acestea sunt elaborate în lumina constatărilor Curții Constituționale din Hotărârea nr. 31/2018 și au fost excluse din proiect.”*, însă în proiectul transmis spre avizare, modificările la art. 60 Cod penal au fost totuși expuse (pag. 12).

Identic poziției expuse în avizul anterior, referitor la art. 60 alin. (1²) pct. 3), 4) Cod penal, privind sintagma *“persoană de încredere”*, constatăm că atât în textul proiectului, cât și în Nota informativă la acesta, nu este exemplificată calitatea procesuală a acestui subiect, care este procedura documentării participării acestuia în proces și care sunt drepturile și obligațiile lui, în acest sens fiind atestat un vid semnificativ de reglementare.

Totodată, atât în textul proiectului, cât și în Nota informativă la acesta, în mod repetat nu a fost indicat și nici exemplificat care sunt *“condiții de respectare a demnității și intimității”*.

2. Referitor la articolul 110¹ alin. (1) Cod de procedură penală:

Considerăm că sintagma *“termene restrânse”* este neclară și implică o incertitudine, fiind necesară specificarea unui termen concret.

3. Referitor la art. 113 alin. (7) Cod de procedură penală:

Identic poziției expuse în avizul anterior, considerăm că prin instituirea, în calitate de regulă generală, a condiției privind acordul obligatoriu al victimei/părții vătămate pentru efectuarea confruntării cu bănuitul/învinuitul, în cauzele privind infracțiunile de violență în familie, va avea loc o lezare din start a dreptului bănuitului/învinuitului de a dispune de efectuarea unei confruntări. La rândul său, atât în textul propunerii, cât și în Nota informativă la proiect, nu sunt exemplificate *“circumstanțele importante pentru stabilirea adevărului”*, fapt care determină o apreciere subiectivă a oportunității efectuării confruntării, ceea ce este inadmisibil în viziunea noastră.

4. Referitor la art. 369 alin. (1¹) Cod de procedură penală:

Considerăm că, prin instituirea cu titlu de regulă generală în examinarea dosarelor privind infracțiunile cu caracter sexual și violența în familie, a faptului

audierii părții vătămate în lipsa inculpatului, în eventualitatea aplicării în practică a dispoziției propuse, dreptul inculpatului la un proces echitabil va fi în mod inevitabil lezat.

În privința celorlalte propuneri de modificare a textelor legale, indicate în proiectul de lege, judecătorii Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție nu au exprimat obiecții.

**Președintele interimar
al Curții Supreme de Justiție**

Digitally signed by Timoftei Vladimir
Date: 2022.06.30 17:30:30 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vladimir TIMOFTI

Executor:
Vișcu A.
Șef al Secției penale
a Direcției generalizare a practicii judiciare,
sistemizare și evidență a legislației
tel.: 022223840

Centrul de Medicină Legală

Ministerul Sănătății al Republicii Moldova

MD 2025, mun. Chișinău, str. Vl. Korolenko, 8; tel. +373 22 727933

IBNO 1006601004105, www.medicina-legala.md; cancelaria.cml@cml.gov.md

CENTRUL DE MEDICINĂ LEGALĂ
MD-2025, or. Chișinău, str. Vl. Korolenko, 8

IESIRE Nr. 202201E06986 din „ 29 ” iunie 2022
„ La nr. 03/5605 20 din „ 24 ” iunie 2022

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Stimată Doamnă/Domn,

Prin prezenta, Centrul de Medicină Legală Vă comunică, că a examinat solicitarea Dumneavoastră nr. 03/5605 din 24 iunie 2022 de examinare și avizare repetată a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative, **număr unic 205/MJ/2022.**

Propuneri/obiecții legate de conținutul proiectului nu sunt.

Cu respect,
Director

Vasile ȘARPE

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

29.03.2022 No 4-35/3-591

Ministerul Justiției

Cu referire la scrisoarea Cancelariei de Stat cu nr. 18-23-2804 din 17.03.2022 privind proiectul de Lege cu privire la modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunii privind viața sexuală și violența în familie nr. unic 205/MJ/2022), Curtea de Apel Chișinău Vă informează că, susține proiectul Legii supra, sugestii și obiecții pe marginea proiectului examinat, nu sunt.

Cu stimă,

Președintele interimar
al Curții de Apel Chișinău

Anatolie MINCIUNA

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

APARATUL ADMINISTRATIV

MD – 2068, mun. Chișinău, str. Alecu Russo nr. 1 bl. "A1", bir. 94
Tel./ fax (022) 31-02-74, 31-02-84, e-mail: aparat@cnaigs.md, www.cnaigs.md

Nr. 50 din 06 aprilie 2022

Nr. intrare 70 din 31 martie 2022

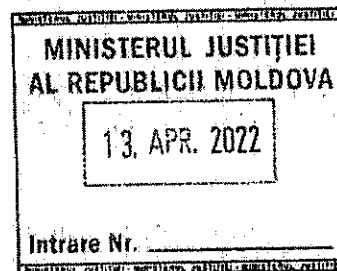
Ministerul Justiției al Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. 31 august 1989, nr. 82

În legătură cu solicitarea Dvs., nr. 03/2566 din 21 martie 2022, număr unic 205/MJ/2022, primită și înregistrată la data de 31 martie 2022 cu nr. 70, cu privire la examinarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), Vă informăm următoarele:

În urma examinării proiectului, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat careva obiecții și propuneri nu are.

Director executiv
al CNAIGS

Lilian DARII

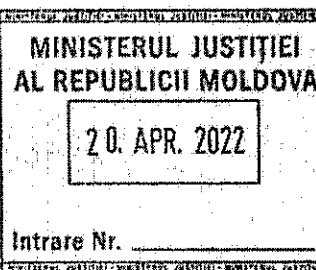

CENTRUL NAȚIONAL
DE PREVENIRE A ABUZULUI
FAȚĂ DE COPII

Nr. 119

din 13.04.22

Dnei Veronica Mihailov-Moraru,
Secretară de Stat a Ministerului Justiției

Stimată dña Secretară de Stat,

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (în continuare CNPAC) a examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative în vederea asigurării drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie. CNPAC apreciază și susține inițiativa privind extinderea vârstei copiilor până la 18 ani care urmează să fie audiați în condiții speciale. Totodată, venim cu următoarea propunere.

Ținând cont de vectorul actual al Guvernului de a oferi copiilor victime/martori ai infracțiunilor asistență specializată integrată sub un singur acoperiș, CNPAC susține necesitatea de a se reglementa obligativitatea desfășurării audierii copiilor în condiții speciale doar în cadrul Centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor. CNPAC este ferm convins că includerea acestei completări în codul de procedură penală va contribui la sporirea calității declarațiilor oferite de către copii victime/martori ai infracțiunilor și va asigura prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestora în procesul de colectare a probelor în cauzele penale. Cu toate că, la moment din cele trei centre care urmează a fi dezvoltate în țară, funcțional este doar cel din zona de Nord, potrivit pct. 7 din H.G. nr. 708/2019, până la crearea tuturor centrelor, copiii pot beneficia de asistență integrată, indiferent de arondare, conform principiului accesibilității.

Astfel, la mod practic, propunem ca articol 109 alin. (5) din CPP după textul „solicită audierea acestuia în condițiile art. 110¹” să fie completat cu sintagma „în cadrul Centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor”.

Cu respect,
Daniela Sîmboteanu
Președintă

Chișinău, str. Calea Ieșilor 61/2,
Tel.: 373 22 758 806, Tel./fax: 373 22 592 748
office@cnpac.md, www.cnpac.md

CENTRUL DE ANALIZĂ ȘI PREVENIRE A CORUPȚIEI
CENTRE FOR THE ANALYSIS AND PREVENTION OF CORRUPTION

31 martie 2022

Domnului Sergiu LITVINENCO
Ministru al Justiției

Stimate domnule Ministru,

Asociația Obștească „Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției” (CAPC) a examinat proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), inițiativă legislativă a Ministerului Justiției.

Prin această scrisoare, Vă expediem Opinia AO ”CAPC” cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative, cu remarci și recomandări pentru îmbunătățirea textului proiectului.

Anexă: Opinia AO ”CAPC” cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie)

Cu respect,
Viorel Pîrvan,
Coordonator proiecte CAPC

Opinia AO ”CAPC” a fost elaborată în cadrul Proiectului „Cetățenii vorbesc: promovarea reformei democratice în interesul cetățenilor din Moldova”, implementat cu suportul Freedom House Moldova

OPINIE
cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative
(asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și
violența în familie)

Autor al proiectului de act normativ este Ministerul Justiției. Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative ca măsură de ajustare a cadrului legal la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice este prevăzut în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022.

Potrivit notei informative, proiectul de lege a fost elaborat întru necesitatea armonizării prevederilor legislației naționale cu normele acordurilor internaționale, semnate și ratificate de către Republica Moldova, în special Convenția Consiliului Europei cu privire la protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote), Statutul Curții Penale Internaționale, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).

Autorul susține că „semnarea de către Republica Moldova a actelor internaționale menționate supra, impune obligația pozitivă a statului de a consfinți aceste prevederi în legislația națională și a stabili un cadru normativ atât material cât și procesual compatibil cu standardele internaționale.”

Autorul accentuează că „**obiectivul general** al proiectului este fortificarea drepturilor materiale și procesuale ale victimelor infracțiunilor de violență în familie și a infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a acestora prin adaptarea cadrului normativ intern la standardele și practicile internaționale.”

Analizând proiectul pentru modificarea unor acte normative, făcut public de către Ministerul Justiției, CAPC consideră că la promovarea și adoptarea acestuia urmează să se ia în calcul următoarele aspecte.

Remarci detaliate

1. Potrivit prevederilor art.46 alin.(3) din Legea 100/2017, expunerea dispozițiilor de conținut este sistematizată într-o succesiune logică, dispozițiile de drept material precedându-le pe cele de ordin procedural. Succesiunea logică se bazează pe o analiză juridică temeinică, pe stabilirea naturii instituțiilor și a relațiilor dintre acestea, motiv pentru care considerăm că prevederile din noul alineat (1¹) la art.38 din Codul familiei urmează să se regăsească în prevederile art.38 alin.(2) lit.d) din Codul Familiei ca o continuitate/completare a prevederii reglementate.
2. Atragem atenția că sintagma „poate obliga” utilizată de către autor în art.104¹ alin.1 la Codul penal este una discreționară, lăsând la aprecierea instanței aplicarea de măsuri complementare. Această abordare nu corespunde scopului declarat de către autor în nota informativă la proiect. Autorul subliniază că se atestă lipsa unei practici judiciare de aplicare frecventă a măsurii de obligare a agresorului să participe la programe probaționale pentru reducerea comportamentului violent. Astfel, pentru reducerea comportamentului violent al agresorilor este necesară completarea cadrului normativ astfel încât în toate cazurile de condamnare pentru violență în familie agresorul să fie obligat să participe la un program de reducere a comportamentului violent, precum și sunt necesare analize și studii privind eficiența măsurilor alternative detenției aplicate agresorilor violenței în familie. Reieșind din scopul declarat în nota informativă, considerăm necesar de a exclude cuvântul „poate” din textul normei (art.104¹ alin.1 la Codul penal).
3. Actul sexual săvârșit, chiar și consimțit, asupra persoanei cu vârsta între 14 – 16 ani, care se află în îngrijirea, ocrotirea, protecția, educarea sau tratamentul făptuitorului sau săvârșit de două sau mai multe persoane, sau însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA, constituie circumstanțe agravante. Astfel de acțiuni urmează a fi condamnate fără a permite făptuitorilor de a se eschiva de la răspundere penală, întrucât:

- este evident că actul sexual săvârșit asupra persoanei care se află în îngrijirea, ocrotirea, protecția, educarea sau tratamentul făptuitorului putea să se realizeze doar printr-o presiune/influență morală, psihică asupra victimei. La săvârșirea acestui raportului sexual este indubitabil că făptuitorul a profitat de vulnerabilitatea/dependența victimei de persoana făptuitorului;
- actul sexual săvârșit asupra persoanei cu vârsta între 14 – 16 ani de două sau mai multe persoane este de fapt o relație non-monogamă (relațiile poliamoroasă). Ne dăm seama că sexualitatea poate însemna lucruri diferite pentru grupuri diferite de persoane, dar nu trebuie să uităm că art.174 Cod penal are ca subiect/victimă un minor. Scopul normei este de a proteja minorul de abuzuri, de a promova o educație sexuală corespunzătoare. Întrucât o educație sexuală cuprinzătoare protejează copiii și contribuie la construirea unei societăți sigure și sănătoase;
- actul sexual săvârșit asupra persoanei cu vârsta între 14 – 16 ani însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA este de fapt o acțiune intenționată și care are ca scop cauzarea de prejudicii sănătății persoanei.

În lumina celor indicate, considerăm oportun redactarea textului propuse la art.174 Cod penal, și a exclude textul „la alineatul (2), după textul „la alin.(1)” se completează cu textul „sau alin. (1)” ca fiind contrar scopului normei și a faptelor incriminate.

4. La articolul III de modificare a Codului de procedură civilă, la pct.2 și pct.3 pentru aplicarea într-un sens mai larg propunem ca după sintagma „de alcool sau droguri” de completat cu textul „și/sau alte substanțe psihotrope”.

Concluzii

Cu titlu de concluzii reținem următoarele:

- Proiectul legii își propune să armonizeze prevederile legislației naționale cu normele acordurilor internaționale, semnate și ratificate de către Republica Moldova, în special Convenția Consiliului Europei cu privire la protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote), Statutul Curții Penale Internaționale, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul);
- Argumentele invocate în nota informativă sunt suficiente și se operează cu date și informații care arată asupra necesității modificărilor propuse;
- Analiza proiectul legii, prin prisma prevederilor imperative ale Legii nr.100/2017 privind actele normative, denotă nerespectarea parțială de către autorul proiectului a procesului de legiferare, în special a prevederilor art.46 din Legea nr.100/2017;
- În vederea atingerii scopului propus unele prevederi ale acestuia urmează a fi revăzute, reieșind din obiecțiile formulate în prezenta opinie, pentru a nu permite făptuitorilor de a se eschiva de la răspundere penală, pentru a proteja minorul de abuzuri, de a promova o educație sexuală corespunzătoare.

CENTRUL DE DREPT
AL FEMEILOR

*Promovând împreună drepturile femeilor
Advancing women's rights together*

Nr. 44 din 31.03.2022

Către: Ministerul Justiției al Republicii Moldova

Cu referire la Demersul Nr. 03/2566 din 21 martie 2022, Centrul de Drept al Femeilor (în continuare CDF) prezintă pentru considerare AVIZUL *la proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie)*.

Violența împotriva femeilor și violența în familie este un fenomen larg răspândit în Republica Moldova, ce lezează drepturile și demnitatea umană a acestora. Estimările naționale realizate prin Studiul *Bunăstarea și siguranța femeilor*¹, atestă că aproape trei sferturi din femeile din Moldova (73%) care au avut vreodată un partener intim au fost supuse unei forme de violență. Cea mai răspândită formă de violență din partea unui partener intim este violența psihologică, la care au spus că au fost supuse 71% din femei (cu mult peste media UE de 43%).

După ratificarea de către Parlamentul Republicii Moldova a Convenției de la Istanbul este necesară armonizarea normelor și practicilor din domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie cu prevederile acesteia. Or, transpunerea prevederilor Convenției în legislația internă reprezintă o condiție *sine qua non* în contextul angajamentelor internaționale. În urma analizei comparative efectuate a fost constatată necesitatea modificării și ajustării cadrului normativ național la prevederile Convenției menționate.

În contextul celor expuse, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor” (în continuare-CDF) ține să Vă aducă la cunoștință opinia cu privire la propunerea de modificare a Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 74-75, art. 195), Codului de procedură penală nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 130-134, art. 415), Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84, cu modificările ulterioare, art. 100), în partea *asigurării drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie*.

Considerăm oportună modificarea din Codul de procedură penală, în sensul propus în proiect. Însă, suntem de părerea că pentru a asigura accesul victimei la un proces echitabil este oportun a fi completată dispoziția art.93 alin.(2) pct.7) Cod de procedură penală cu sintagma „*evaluările psihologice*”. În susținerea poziției expuse, indicăm că procesul de urmărire penală se confruntă cu anumite dificultăți la numirea unor expertize judiciare, în special a expertizei psihologice, care este o

¹ OSCE, 2019

Str. Mihail Kogălniceanu 76, MD-2009, Chișinău, Moldova

Tel./Fax: 022 811-999; Mob.: 068 855 050;

E-mail: office@cdf.md; www.cdf.md

probă importantă pentru stabilirea adevărului pe cauză, având în vedere specificul infracțiunilor de violență în familie și infracțiunilor privind viața sexuală. Potrivit Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr.68 din 14.04.2016², expertiza judiciară se efectuează de către expertul judiciar înscris în Registrul de stat al experților judiciari. În prezent în Republica Moldova este neînsemnat numărul experților-psihologi incluși în Registrul de stat al experților judiciari. Din cauza numărului limitat de experți psihologi, efectuarea unei expertize poate dura și mai mult de un an, ceea ce generează situații de încălcare a termenului rezonabil.

Totodată, în majoritatea cauzelor penale de violență în familie și privind viața sexuală se constată necesitatea evaluării psihologice a victimei/părții vătămate, inclusiv pentru clarificarea împrejurărilor și stabilirea tabloului obiectiv pe cauză. Respectiv, volumul de solicitări de evaluare psihologică a victimei infracțiunii (și nu doar pe cauzele penale) este mare. Pentru asigurarea condițiilor impuse de lege, în vederea obținerii expertizei judiciare psihologice, este necesară soluționarea unui șir de întrebări, care implică mai mult timp. O soluție pentru depășirea dificultăților actuale pe această dimensiune, ar fi recunoașterea calității de probă în procesul penal a actului (raportului) de evaluare psihologică a persoanei.

Drept urmare, propunem următoarele modificări și completări la:

- dispoziția art.93 alin.(2) pct.7) Cod de procedură penală prin introducerea sintagmei „*evaluările psihologice*”.
- Secțiunea a 6-a să se completeze cu un articol nou – articolul 141¹ în următoarea redacție:
„Articolul 141¹. Condițiile și modul de evaluare psihologică. Raportul de evaluare psihologică.
(1) *În cazul în care este necesară explicarea particularităților individual-psihologice ale persoanei, prezența indicatorilor traumei și suferinței psihice, altor circumstanțe importante pe cauză, în special în cazuri de violență în familie sau infracțiuni privind viața sexuală, cazuri de neglijare sau exploatare a persoanei, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată poate folosi cunoștințele unui specialist psiholog, dispunând, la cererea părților, iar organul de urmărire penală și procurorul și din oficiu, evaluarea psihologică a persoanei.*
(2) *Organul de urmărire penală și procurorul poate dispune efectuarea evaluării psihologice a persoanei prin ordonanță, iar instanța de judecată prin încheiere. Cererea de solicitare a efectuării evaluării psihologice a persoanei se formulează în scris, cu indicarea faptelor, temeiurilor și circumstanțele cazului, care trebuie investigate de psiholog, numele și prenumele psihologului în sarcina căruia se pune efectuarea evaluării psihologice.*
(3) *Ordonanța sau încheierea de efectuare a evaluării psihologice trebuie să conțină date despre persoana care a inițiat evaluarea psihologică, temeiurile pentru care se dispune, documentele și alte materiale prezentate psihologului considerate relevante elucidării circumstanțelor cazului, descrierea generală, aspectele/întrebările care se cer a fi cercetate și descrise de către psiholog.*
(4) *În raportul de evaluare psihologică se indică: specialistul care a efectuat evaluarea (numele, prenumele, numărul licenței, specializarea în care este calificat, gradul de calificare); datele privind actul de dispunere a evaluării psihologice și datele ordonatorului evaluării; mențiunea despre informarea privind drepturile și obligațiile prevăzute de prezentul cod și privind răspunderea pentru încălcarea prevederilor art.312 Cod penal; data întocmirii raportului de evaluare psihologică; datele persoanei supuse evaluării și, după caz, a celor care au asistat la efectuarea evaluării; expunerea succintă a circumstanțelor cazului; problemele înaintate spre soluționare; metodele de cercetare utilizate în procesul de evaluare, forma de lucru cu persoana, termenii de realizare; constatările, analiza, interpretarea și fundamentarea științifică a rezultatelor aplicării tehnicilor și procedurilor psihodiagnostice; circumstanțele relevante identificate de specialist, în privința cărora nu au fost adresate întrebări; răspunsurile la întrebările formulate de către ordonatorul evaluării, concluziile și recomandările în baza rezultatelor evaluării. Raportul de evaluare psihologică este semnat de psihologul evaluator.*
(5) *Raportul de evaluare psihologică sau declarația psihologului de imposibilitate a prezentării concluziilor, precum și procesul-verbal de audiere a psihologului se comunică imediat părților la*

² Monitorul Oficial nr.157-162 din 10.06.2016/art.316. Data intrării în vigoare: 10.12.2016;

proces, dar nu mai târziu de 3 zile de la primirea lor, de către organul de urmărire penală, procuror sau instanța de judecată, și li se explică în scris că au dreptul să dea explicații, să facă obiecții, precum și să ceară înaintarea unor întrebări suplimentare psihologului, efectuarea unei evaluări psihologice repetate.

(6) În cazul în care raportul psihologului nu este clar sau are unele deficiențe, pentru înlăturarea cărorora nu sunt necesare investigații suplimentare, ori a apărut necesitatea de a preciza metodele aplicate de către acesta sau a explica unele noțiuni, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată este în drept să audieze specialistul, respectându-se prevederile art.105-109. Audierea psihologului nu se admite până la prezentarea raportului și cercetarea acestuia.”

Urmare a modificărilor operate în Legea nr. 113 din 09.07.20, în vigoare din 07.09.2020, au fost create premise bune în vederea asigurării accesului timpuriu a presupuselor victime ale infracțiunii la asistența juridică garantată de stat necesară pentru depunerea plângerii în vederea pornirii urmăririi penale.³ Astfel, a fost modificat art. 28 din Legea nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat⁴ prin introducerea alin.(1¹), care oferă posibilitatea primirii asistenței juridice de urgență, în conformitate cu art. 19 alin. (1) lit. b¹), la solicitarea persoanei sau a organului care a fost sesizat cu referire la săvârșirea violenței în familie sau a infracțiunii privind viața sexuală. Prin prisma modificărilor indicate *supra*, asistența juridică de urgență este acordată 24/24, indiferent de nivelul de venit victimelor violenței domestice și infracțiunilor sexuale la faza depunerii plângerii. Pentru a asigura victimelor asistența unui avocat de la etapa depunerii plîngerii și ca prevederile indicate *supra* să fie aplicate în practică se impune necesitatea ca acestea să fie cooraborate cu prevederile Codului de procedură penală. În contextul dat, considerăm oportun ca și la articolul 109 alineatul (3) după cuvintele „*părții vătămate*,” se include „*avocatului acesteia*”. Alineatul 3 se completează cu textul: „*La audierea martorilor infracțiunilor îndreptate împotriva membrilor familiei, infracțiunilor privind viața sexuală, participarea psihologului se asigură, după caz.*”

Articolul 111 să se completeze cu alineatul (2¹) care va avea următorul cuprins:

„(2¹) *La audierea victimei/părții vătămate a infracțiunilor de violență în familie, participarea avocatului este obligatorie, iar participarea psihologului va fi asigurată, după caz.*”

Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443 din 24 decembrie 2004 (publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214-220, art. 704), cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

Adoptând Legea nr. 45/2007 statul a recunoscut că toate formele de violență prevăzute de lege constituie grave încălcări ale drepturilor omului, care necesită măsuri eficiente de prevenire și combatere. Legea nr. 45/2007 garantează victimei violenței în familie apărarea drepturilor și intereselor legitime. Autoritățile abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie sunt obligate să reacționeze prompt la orice sesizare și să informeze victimele despre drepturile lor.

Practica de aplicare a cadrului legal existent a scos în evidență unele dificultăți care impun necesitatea revenirii cu propuneri de modificare și completare a legislației în domeniu, pentru asigurarea răspunsului eficient și imediat al statului pe marginea faptelor consumate sau a pericolului iminent de violență.

Este important de reținut că, în jurisprudența sa, inclusiv pe cazuri de violență în familie, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pune accent deosebit pe eficiența mecanismului de executare. Or, dreptul persoanei la un proces echitabil va fi iluzoriu, dacă ordinea internă a statului va admite ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă. Nerespectarea acestor obligații compromise sau anulează posesia și exercitarea de către victimă a drepturilor fundamentale ale omului.

³ Ibidem, p. 28

⁴ Monitorul Oficial Nr. 157-160 art. 614, publicat la data de 05.10.2007. Versiunea modificată prin LP113 din 09.07.20, MO199-204/07.08.20 art.400; în vigoare 07.09.20.

Analizând din această perspectivă cadrul normativ în domeniu, se constată că în Legea nr. 45/2007 nu se conțin reglementări asupra procedurii de executare a ordonanței de protecție, ci doar prevederi ce țin de modul de supraveghere a îndeplinirii măsurilor de protecție stabilite (cu excepția prevederilor ce vizează aplicarea monitorizării electronice). În acest sens, Legea nr. 45/2007⁵ prevede că supravegherea executării măsurilor de protecție a victimei violenței în familie, impuse prin ordinul de restricție de urgență și prin ordonanța de protecție, este de competența poliției, limitându-se la descrierea unor acțiuni ale organului de poliție de obligare a agresorului să părăsească locuința și de intervenție, inclusiv la comunicări despre nerespectarea sau tentativa de încălcare a măsurilor de protecție de către agresor.

Legea națională prevede posibilitatea obligării agresorului de a participa la un program special de tratament sau de consiliere, dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau dispariția ei. Însă, cadrul legislativ nu conține prevederi clare pentru asemenea situații, din care ar rezulta care este instituția investită cu atribuții de punere în executare a obligației ce ține de parcurgerea programelor de diminuare a comportamentului agresiv a agresorului familial.

Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală conțin prevederi cu caracter general, și anume că încheierea/ordonanța de protecție se execută imediat, în conformitate cu legislația în vigoare.⁶ Codul de executare al Republicii Moldova⁷, de asemenea, nu conține reglementări în această privință, constatându-se și deficiențe de corelare cu prevederile relevante ale Legii nr. 45/2007.

Potrivit Legii cu privire la probațiune (Legea nr.8)⁸, activitatea de probațiune semnifică evaluare psihosocială, control al persoanelor aflate în conflict cu legea penală și resocializarea lor, adaptarea persoanelor eliberate din locurile de detenție, pentru preîntâmpinarea săvârșirii de noi infracțiuni⁹. Din această noțiune, dar și din alte norme relevante ale Legii nr.8 nu rezultă cu claritate că activitatea organelor de probațiune ar cuprinde și lucrul cu persoanele/agresorii în privința cărora au fost emise ordonanțe de protecție în temeiul Codului de procedură civilă cu obligarea agresorului de a participa la un program special de tratament sau de consiliere. Aceste omisiuni de ordin legislativ și faptul că procedura de punere în executare a ordonanței de protecție fiind reglementată în prezent doar de un act departamental¹⁰, pune în dificultate procesul de executare a măsurilor din ordonanța de protecție și asigurarea protecției victimei¹¹.

O soluție în acest sens, considerăm, este introducerea în Codul de executare a unor prevederi exprese care să reglementeze mecanismul de aplicare a măsurilor sub forma obligării agresorului de a participa la un program special de tratament sau de consiliere. Aceasta ar constitui un pas important de intervenție pro-activă, care cuprinde și acțiuni cu caracter profilactic.

Pentru îmbunătățirea mecanismului de punere în executare a măsurilor de protecție, considerăm necesară operarea unor modificări și completări a cadrului normativ relevant, după cum urmează:

Cartea I se completează cu Capitolul XII¹ cu următorul cuprins:

„Capitolul XII¹ EXECUTAREA ORDONANȚEI DE PROTECȚIE ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE”

⁵ Legea nr. 45/2007, art. 15 alin.(5) și art. 15².

⁶ Codul de procedură penală, art.215¹ alin.(6) și Codul de procedură civilă, art. 278⁷ alin.(5).

⁷ Codul de executare, art. 704.

⁸ Legea nr. 8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune // M.O. nr.103-105 din 13.09.2008, art. 389.

⁹ Ibidem, art.2.

¹⁰ Instrucțiunea metodică privind intervenția Poliției în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie nr. 360 din 08 august 2018.

¹¹ Scrisoarea IGP nr.34/835 din 27.04.2018; Scrisoarea MAI nr.37/361 din 09.10.2018.

Articolul 156¹ . Transmiterea ordonanței de protecție spre executare

(1) După pronunțarea încheierii privind aplicarea măsurilor de protecție, instanța de judecată transmite imediat ordonanța de protecție organului de poliție în a cărui rază teritorială se află domiciliul agresorului, pentru punerea imediată în executare.

(2) În cazul emiterii de către instanța de judecată a ordonanțelor de protecție cu elemente de extraneitate, punerea în aplicare a acestora este pusă în sarcina Poliției de Frontieră.

(3) Ordonanța de protecție care prevede măsura specificată în art.278⁷ alin.(2) lit. f) din Codul de procedură civilă, respectiv art.215¹ alin.(3) lit. g) din Codul de procedură penală, precum și monitorizarea electronică a agresorului, se trimite neîntârziat organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul agresorului.

(4) Ordonanța de protecție care prevede exclusiv măsuri specificate în art.278⁷ alin.(2) lit. e) și h) din Codul de procedură civilă se trimite neîntârziat autorității tutelare locale de la locul de domiciliu al copiilor.

Articolul 156². Organele care asigură executarea măsurilor din ordonanța de protecție

(1) Executarea măsurii de protecție prevăzute la art.278⁷ alin.(2) lit. a), c), g) din Codul de procedură civilă, respectiv art.215¹ alin.(3) lit. a), c), e) din Codul de procedură penală, se asigură de către organul de poliție în a cărui rază teritorială se află domiciliul victimei.

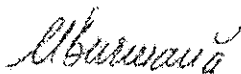
(2) Măsura prevăzută la art.278⁷ alin.(2) lit. i) Cod de procedură civilă, respectiv la art.215¹ alin.(3) lit. h) din Codul de procedură penală, se asigură de către organul poliției în a cărui rază teritorială se află domiciliul agresorului.

(3) Executarea măsurii de protecție prevăzute la art.278⁷ alin.(2) lit. a), b), d), f) din Codul de procedură civilă, respectiv art.215¹ alin.(3) lit. a), b), d), g) din Codul de procedură penală și a celor ce implică monitorizarea electronică se asigură de către organul de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul agresorului.

(4) Executarea măsurii de protecție prevăzute la art.215¹ alin. (3) lit. f) din Codul de procedură penală - obligarea de a face un examen medical privind starea psihică și dependența de droguri/alcool și de a face tratament medical forțat de alcoolism/ narcomanie, se asigură de către instituțiile medicale specializate.

Vă mulțumim pentru buna cooperare și folosim această ocazie pentru a aduce Ministerului Justiției asigurarea deplinei noastre considerații.

Cu respect,

Mariana Buruiană
Directoare executivă
A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

Str. Mihail Kogălniceanu 76, MD-2009, Chișinău, Moldova
Tel./Fax: 022 811-999; Mob.: 068 855 050;
E-mail: office@cdf.md; www.cdf.md